

Nr 461

Av herr **Arvidson**, om inrättande av ett kvällsseminarium i Stockholm.

På grund av den akuta lärarbristen, som inte väntas kunna bli övervunnen förrän på 1970-talet, arbetar i skolorna runt om i vårt land vikarier, som i stor utsträckning saknar den erforderliga lärarutbildningen. Att detta förhållande är i hög grad ogynnsamt för skolans fostrande och undervisande verksamhet behöver inte särskilt understrykas. Situationen är emellertid besvärande också för vikarierna själva. Då de saknar lärarutbildning kan de inte gärna göra en så god pedagogisk prestation som de skulle önska, de blir otillfredsställda i sitt arbete. De känner dessutom osäkerhet inför framtiden. På sätt och vis är de hemlösa i tillvaron. Deras utsikter att genom sin lärartjänstgöring kunna meritiera sig för intagning på lärarutbildningsanstalt är i regel små.

Många av dem stannar emellertid år efter år inom läraryrket, därför att de antingen från början varit eller under tjänstgöringen blivit intresserade av skolarbete eller för att verksamheten bereder dem en utkomst som de inte kan vinna på annat håll. Många av dem avser att när tillräckligt lång vikariatstjänstgöring fullgjorts anhålla om tillstånd att söka och inneha extra ordinarie anställning som lärare, oaktat föreskriven formell behörighet inte förvärvats.

Denna lösning är varken för skolan eller för den enskilde helt tillfredsställande. En riktigare lösning vore att ge sådana vikarier, som visat sig lämpliga för läraryrket och som under ett antal år varit verksamma som lärare, en utbildning som skulle ge dem både reell och formell kompetens för lärarbanan.

Det kan antas, att åtskilliga av dessa vikarier, framför allt de yngre, sökt inträde på lärarutbildningsanstalt men på grund av för låga meriter inte kunnat intas. Det kan antas att andra, framför allt sådana med försörjningsplikter gentemot familj, inte ansett sig ha råd att underkasta sig lärarutbildning. I det förra fallet uppstår frågan, om de som aspirerar på läraryrket skall beredas en omväg till lärarutbildning; tydligt är, att problemet är brännande endast för dem som genom mångårig vikariatstjänstgöring visat ett verkligt intresse och god fallenhet för läraryrket. I det senare fallet rullas hela frågan om vår vuxenutbildning upp.

Situationen belyses genom en undersökning som under månaderna september och oktober gjordes beträffande de lärare som utan att vara examinerade tjänstgjorde på mellan- och lågstadierna inom grundskolan i Stockholm. Samtliga dessa lärare tillfrågades, vilken utbildning de hade och hur länge de tjänstgjort som vikarier. Resultatet framgår av följande tabeller.

De oexaminerade lärarnas utbildning och före läsåret 1965/66 fullgjorda lärartjänstgöring.

A. Mellanstadiet

Ålder År	Män	Kvin- nor	Stu- dent- examen eller motsv.	Nor- mal- skole- kompe- tens	Akademiska		Annan utbild- ning	Antal tjänstgöringsterminer							
					stu- dier	betyg		0-1	2	3-4	5-6	7-9	10		
19	2	7	9					9							
20-24	41	70	79	10	11	11	—	86	13	7	3	2	—		
25-29	22	23	34	3	3	5	—	12	11	10	5	5	2		
30-34	11	9	13	—	—	2	5	8	2	2	3	2	3		
35-39	7	10	11	2	2	—	2	4	3	3	5	1	1		
40-44	2	16	8	2	—	1	7	7	3	5	—	2	1		
45-49	1	12	9	1	1	1	1	6	—	2	1	2	2		
50—	1	5	2	2	—	—	2	1	2	1	1	—	1		
	87	152	165	20	17	20	17	133	34	30	18	14	10		

239 lärare

B. Lågstadiet

Ålder År	Antal	För- skol- lärar- examen	Stu- dent- examen	Nor- mal- skole- kompe- tens	Real- examen	Annan utbild- ning	Antal tjänstgöringsterminer							
							0-1	2	3-4	5-6	7-9	10		
19	7	—	4	2	1	—	6	1	—	—	—	—		
20-24	93	—	41	29	23	—	53	14	19	5	2	—		
25-29	14	—	5	5	4	—	7	3	2	—	1	1		
30-34	17	4	2	6	4	1	8	4	2	1	2	—		
35-39	13	1	4	3	5	—	4	—	6	1	2	—		
40-44	14	3	5	3	2	1	2	4	4	1	2	1		
45-49	16	1	3	6	3	3	5	4	7	—	—	—		
50-54	3	—	—	2	—	1	—	1	1	—	1	—		
55—	6	—	—	4	2	—	2	2	1	—	—	1		
	183	9	64	60	44	6	87	33	42	8	10	3		

lärare

Av tabellerna kan man utläsa, att de flesta vikarier försvinner efter något eller några års tjänstgöring. En del av dessa har antagligen vunnit inträde på lärarutbildningsanstalt. Det torde dock finnas tillräckligt många kvar för att de tillsammans skall utgöra ett problem. Det är omvittnat, att intresset för utbildning är stort bland vikarierna över huvud taget. I Stockholm har vikarierna sedan några år givits handledning i metodiska och praktiska frågor genom konferenser med för oexaminerade lärare speciellt avpassat innehåll. Under innevarande läsår har dessutom tillkommit dels sju halvtidskonsulenter med arbetsuppdrag att för visst stadium inom tilldelad region svara för de oexaminerade lärarnas handledning i pedagogiska och metodiska frågor, dels en fördjupningskurs i allmän pedagogik och metodik för oexaminerade lärare med minst sex terminers väl vitsordad lärartjänstgöring och med regelbundet deltagande i de konferenser i pedagogiska och metodiska frågor som skolförvaltningen anordnat. Till den sistnämnda kursen anmälde sig 120 vikarier med minst tre års tjänstgöring vid grundskolan i Stockholm. Samtliga de 38 kursdeltagarna har förklarat sig ämna söka inträde vid ett kvällsseminarium i Stockholm, om ett sådant komme till stånd.

I Köpenhamn existerar sedan 1949 ett "aftenseminarium", som blivit en reguljär del av den danska lärarutbildningen. Avsikten med grundandet av detta seminarium var att "give mulighed for en seminarieuddannelse for folk som af økonomiske eller andre grunde må kombinere studium med erhvervsindtaegt og bidrage til afhjælpling af laerermanglen samt skaffe et helt nyt klientel til laerergerningen". Motiven för upprättandet av detta seminarium var alltså delvis andra än som i första hand kan komma i fråga i Sverige. I augusti 1964 intogs i nybörjaravdelningarna vid Köpenhamns kvällsseminarium 108 sökande; av dessa var vid intagningen 37 sysselsatta med undervisning, 36 inom kontors- och handelsverksamhet, 11 inom hantverk och industri, 5 i husligt arbete; bland de återstående var en styrman, en mjölkkningsassistent och en trädgårdsarbetare. Det är möjligt, att ett svenskt kvällsseminarium i en framtid kunde fylla en motsvarande uppgift.

Emellertid är det i första rummet förekomsten av ett stort antal oexaminerade lärare i våra skolor som borde föranleda åtgärder för att skapa vägar vid sidan av de ordinarie att vinna full lärarbehörighet.

Kostnaderna för ett sådant kvällsseminarium som ovan varit på tal kan hållas låga. Lokaler och undervisningsmateriel behöver inte anskaffas, eftersom utbildningen kan förläggas till befintlig lärarutbildningsanstalt; inte heller förvaltningskostnaderna behöver bli betungande. De egentliga utgifterna kommer att inskränka sig till lärar- och handledararvoden.

Huruvida kurser av detta slag är erforderliga i andra städer än Stockholm behöver undersökas. Undervisningens omfång och inriktning behöver vidare bli föremål för analys. Erforderliga utredningar torde kunna göras inom skolöverstyrelsen.

Med anledning av ovanstående föreslår jag,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om att skolöverstyrelsen får i uppdrag att verkställa undersökningar angående upprättandet av ett kvällsseminarium i Stockholm, ev. motsvarande kurser på andra orter.

Stockholm den 26 januari 1966

Stellan Arvidson

Nr 462

Av herr **Bohman m. fl.**, om en tidsplan för de beslutade skolreformernas genomförande.

(Lika lydande med motion nr 392 i Första kammaren)

Stockholm den 26 januari 1966

Gösta Bohman

Rolf Eliasson

Tage Magnusson

Carl Eric Hedin

Hans Nordgren

Astrid Kristensson

Bo Turesson

Karin Wetterström
